

ΕΚΔΙΚΗΣΗ ή ΣΥΓΧΩΡΗΣΗ; ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ

Μελετώντας το Τυπικό του 9ου βαθμού, δύο κύριες έννοιες αναδεικνύονται μέσα από τις γραμμές του.

Η εκδίκηση και η συγχώρηση.

Αυτές οι δύο έννοιες είναι ο σημερινός προβληματισμός.

Ο ορισμός της συγχώρησης προκύπτει από την ίδια την ετυμολογία της λέξεως. Συν + χωρώ που σημαίνει πως «δίνω χώρο» (δίνω επιπλέον χώρο). Ένας άλλος ορισμός μπορεί να είναι η απελευθέρωση χώρου στην ψυχή μας γι' αυτόν που αδίκησε, ή ότι βρίσκομαι στον ίδιο χώρο με τον άνθρωπο που αδίκησε.

Ως εκδίκηση ορίζεται η πράξη επιβλαβούς ενέργειας εναντίον ατόμου ή ομάδας, ως απάντηση σε μία δυσάρεστη πράξη. Ο Άγγλος φιλόσοφος Sir Francis Bacon, περιέγραψε την εκδίκηση ως ένα είδος «άγριας δικαιοσύνης».

Η εκδίκηση όμως, ως πράξη, ξεφεύγει από τους κανόνες της δικαιοσύνης. ? Μπορεί να μας κάνει σοφότερους ή περισσότερο ευτυχισμένους, μακροπρόθεσμα; Κάποιοι υποστηρίζουν ότι η εκδίκηση έχει σχέση κυρίως με την τιμωρία και την διατήρηση της κοινωνικής τάξης, και μας κάνει να νοιώθουμε ωραία, όσο περιμένουμε τα αποτελέσματά της, προκαλώντας το ίδιο συναίσθημα χαράς με αυτό της επιβράβευσης. Η αίσθηση αυτή δεν πρέπει να στηρίζεται σε λογική βάση, διότι στην πλειονότητά τους οι διαπράττοντες εκδικητικές πράξεις, μετανιώνουν.

Η επιθυμία για εκδίκηση είναι μέρος της πρωτόγονης ανθρώπινης φύσης, έχει δε και στοιχεία αμφιβολίας, κατά πόσον η τακτική δικαστική εξουσία θα απονείμει τη δέουσα δικαιοσύνη. Ίσως όχι εντελώς άδικα.

Ο Κώδικας του Χαμουραμί για παράδειγμα, η παλαιότερη καταγραφή ποινικού κώδικα της Ιστορίας, το 1760 π.Χ., βασίζεται στην ισχυρή πεποίθηση της εκδίκησης κατά του φταίχτη, με την λογική «οφθαλμός αντί οφθαλμού» και αποτελεί, κατά κάποιον τρόπο, την «αφετηρία» για τις μεταγενέστερες πράξεις εκδίκησης.

Η εκδίκηση είναι καταγεγραμμένη στα έθιμά μας' είναι η γνωστή βεντέτα (από το ιταλικό ρήμα vendicare που σημαίνει εκδικούμαι), και εδώ στην Ελλάδα παρατηρείται κυρίως στην Κρήτη και στη Μάνη.

Ισχύει όμως και σε άλλα μέρη του κόσμου, στην Ιταλία, στην Ισπανία, στην Λατινική Αμερική... Ιστορικοί, αναφέρουν περιπτώσεις όπου Ινδιάνοι της Αμερικής, αυτοκτόνησαν γιατί δεν κατάφεραν να εκδικηθούν το άδικο.

Τι θα μπορούσαμε να πούμε πως είναι η εκδίκηση; Είναι εκδήλωση του επιθετικού θυμού μας; Είναι απόδοση δικαιοσύνης στην διάπραξη επιβλαβών πράξεων εναντίον μας; Είναι πόνος που μεταβάλλεται σε οργή και επιθυμία τιμωρίας;

Είναι όμως απαραίτητη στη σημερινή κοινωνία, ή έστω ωφέλιμη;

Ο Αριστοτέλης λέει πως «Προτιμότερο είναι να εκδικείται κάποιος τους εχθρούς του από το να συμφιλιώνεται μαζί τους, γιατί το να ανταποδίδεις αυτό που έπαθες είναι δίκαιο και η αποκατάσταση του δικαίου είναι πράξη αξιέπαινη».

Αν η εκδίκηση είναι στη φύση μας, η συγχώρηση αποτελεί το ίδιο δυνατή και αυθεντική ανάγκη ριζωμένη βαθιά στην ανθρώπινη ύπαρξη.

Η βιβλιογραφία ωστόσο δίνει πολύ περισσότερα παραδείγματα εκδίκησης απ' ό,τι συγχώρησης τόσο στις κοινωνίες των προγόνων μας, όσο και στις νεότερες.

Στο έργο «Χοιφόροι» της τριλογίας «Ορέστεια», του τελειότερου δημιουργήματος του Αισχύλου, βλέπουμε τον Ορέστη να εκδικείται την σφαγή του πατέρα του, Αγαμέμνονα, φονεύοντας την μητέρα του, Κλυταιμνήστρα, και τον εραστή της, Αίγισθο. Στη συνέχεια μεταβαίνει στο ιερό του Απόλλωνα στους Δελφούς για εξαγνισμό από το μίσημα της πράξης του, αλλά και για να απαλλαγεί από τις εκδικήτριες θεές του Κάτω Κόσμου τις Ερινύες, οι οποίες ως τιμωροί θεότητες τον καταδιώκουν. Ο Απόλλων παραγγέλλει στον Ορέστη να καταφύγει στην Αθήνα για να δικασθεί. Η Παλλάς Αθηνά ορίζει το δικαστήριο του Αρείου Πάγου, ως προπύργιο της δικαιοσύνης, για να δικάσει τον μητροκτόνο. Ο θεσμός της συντεταγμένης πολιτείας καταργεί την αυθαίρετη αυτοδικία, και το δίκαιο επικρατεί.

Ο Ορέστης αθώνεται με την ψήφο της Αθηνάς (καθώς υπήρξε ισοψηφία)· η τάξη, που καθορίζεται από τους υπέρτερους θεούς και την εξουσία τους στον κόσμο, θριαμβεύει εις βάρος της τυφλής εκδίκησης, και τελικά, ο Ορέστης επιστρέφει στο Άργος.

Η ιστορία μας, αλλά και η μυθολογία μας είναι γεμάτη από όμοια παραδείγματα.

Ως αντιπροσωπευτικά, μπορούμε να αναφέρουμε:

1. Τον θυμό της Ήρας για τον νόθο γιο του συζύγου της, τον Ηρακλή, που την οδήγησε να στείλει δύο φίδια για να τον καταστρέψουν, αλλά τελικά δεν το κατάφερε.
2. Την Αλθαία που σκότωσε τον γιο της Μελέαγρο για να εκδικηθεί τον θάνατο των αδελφών της (η ιστορία με τον Καλυδώνιο κάπρο).
3. Τους Έλληνες αεροπόρους, με τους Αθανασάκη και Σκάντζικα, που εκδικούνται για τις σφαγές των Γερμανών στην Κάντανο της Κρήτης...

Η επιθυμία για εκδίκηση είναι θέμα χαρακτήρα. Υπάρχουν άνθρωποι εκδικητικοί και υπάρχουν άνθρωποι μεγαλόψυχοι που συγχωρούν.

Ο Μαχάτμα Γκάντι χαρακτηριστικά ανέφερε ότι: «Ο αδύναμος δεν μπορεί ποτέ να συγχωρήσει. Η συγχώρηση είναι το χαρακτηριστικό του ισχυρού».

Πράγματι, ο αδύναμος δεν μπορεί να συγχωρήσει. Αναζητά την εκδίκηση, τον τρώει το μέσα του για το σκοτάδι, μύηθηκε στο κακό που περιέχεται στη «συνήθεια», αναζητά έναν ακόμη πόλεμο, άγχεται, καταστρώνει σχέδια, αμφιβάλλει για τα πάντα. Ο αδύναμος δεν μπορεί να σκεφθεί καθαρά. Έτσι είναι η φύση του.

Παλεύει το μυαλό του με το συναίσθημα, το λευκό με το μαύρο. Το να πολεμάς το κακό με κακό δεν οδηγεί πουθενά· μόνον βλάπτει. Η συγχώρηση μας βάζει στη ροή της ζωής, γιατί η ζωή είναι ροή. Όσα αφορούν το χτες, το δευτερόλεπτο που πέρασε, ανήκουν σ' έναν άλλο χρόνο. Η ζωή προχωρά.

Στην ελληνική κοινωνία υπάρχει σύγχυση με τη λέξη «Συγχώρηση». Αντίθετα, οι δυτικές κοινωνίες έχουν καταφέρει καλλίτερα να ορίσουν τι σημαίνει «Συγχώρηση» και κυρίως να την ξεχωρίσουν από τη συμφιλίωση.

Συγχώρηση δεν σημαίνει απαραίτητως συμφιλίωση. Η συγχώρηση είναι μια πολύ δύσκολη επιλογή. Εξαρτάται από τη θέληση του καθενός, το σύστημα αξιών του, την παιδεία του και όχι μόνο. Είναι πάνω από όλα συνειδητή, επίμονη και ιδιαίτερως επίπονη επιλογή. Είναι συναίσθημα που φέρνει την ψυχή σε μεγαλείο, ίσως και η πιο δύσκολη δοκιμασία της ψυχής. Είναι προσέγγιση στο Θείο, ... πλησίασμα, ... όχι όμως και άγγιγμα.

Η συγχώρηση δεν είναι λήθη, δεν αποκλείει την προσφυγή στη δικαιοσύνη, τον σωφρονισμό και την τιμωρία.

Ας επανέλθουμε τώρα στις γραμμές του Τυπικού μας. «Τιμωρία! Τιμωρία! Τιμωρία!, Εκδίκησις! Εκδίκησις! Εκδίκησις!», αναφωνούν οι Αδδ.: των Κοιλάδων.

Κάποιοι πιστεύουν πως ο βαθμός αυτός εξυμνεί την εκδίκηση· δεν είναι όμως έτσι.

Η αλληγορική έννοια της τιμωρίας η οποία αναφέρεται εδώ, με την αποκοπή του κεφαλιού, που δεν είναι ανθρωποκτονία, συμβολίζει τον αποκεφαλισμό και την καταστροφή της Φιλαρχίας, φονικό όργανο κατά του πνεύματος, ενός από τα μεγαλύτερα κακά της ανθρωπότητας που την οδηγούν στον όλεθρο. Το μαχαίρι που χρησιμοποιείται δεν είναι όργανο φόνου· είναι η Αλήθεια που μεταχειριζόμαστε εμείς οι Τέκττ.: για να καταπολεμήσουμε και εξουδετερώσουμε το κακό, υπό οποιαδήποτε μορφή. Είναι το στιλέτο, που κατά το Τυπικό του 1^{ου} βαθμού συμβολίζει τις τύψεις της συνειδήσεως. Είναι το φως της Αλήθειας, το φως της Γνώσης, που γίνεται ξίφος κοφτερό κατά της Άγνοιας, και η λεπίδα του μπορεί να μας απαλλάξει από την δουλεία του ψεύδους και της αμάθειας.

Η γνώση της Αλήθειας μπορεί να δώσει φως στην ψυχή μας και να σκοτώσει την Κακία και το Πάθος, τις προλήψεις, τις δεισιδαιμονίες και τους δογματισμούς. Είναι ένας Ήλιος γι' αυτούς που θα την δεχθούν, είναι σαν φωτιά από το φως που φωτίζει τον κόσμο.

Με όπλα την Επιστήμη, την Αλήθεια, και την Αρετή, μπορεί να σωθεί η ανθρώπινη κοινωνία από τα δεινά που την βασανίζουν και να αναδειχθούν οι αρχές της Ελευθερίας και της Αδελφότητας. Διδασκόμαστε ότι η άγνοια είναι ο εχθρός της Ελευθερίας. Ο φόβος και η άγνοια είναι οι δύο μεγάλοι εχθροί που υποδουλώνουν τους ανθρώπους.

Ο σκοπός δε αυτός φαίνεται σαφώς και στην διδασκαλία του βαθμού, όπου μας υπενθυμίζεται η εντολή: «Επ' ουδενί λόγω επιτρέπεται η αυτοδικία, η εκδίκησις, αλλά μόνον η μετά δίκην και δικαστικήν απόφασιν τιμωρία». Πρέπει να είμαστε προσεκτικοί και να μην παρασυρόμαστε από υπερβολικό ζήλο, ακόμη και για το καλό.

Καθήκον και μέγιστη υποχρέωση των Εκλ.: Διδδ.: των Εννέα είναι η εργασία για καθοδήγηση, πληροφόρηση και διαφώτιση των συνανθρώπων τους.

Θεωρώ πως ο μόνος δρόμος για τη λύτρωση είναι η συγχώρηση, κάτι ούτε εύκολο, ούτε απλό.

Η πράξη της συγχώρησης είναι εξαιρετικά δύσκολη, όταν το συναίσθημα της εκδίκησης κυριαρχεί. Είναι όμως ένα σίγουρο μονοπάτι στο δίλημμα: «Εκδίκηση ή Συγχώρηση;» Συγχωρώ σημαίνει προχωρώ. Είναι κατάσταση απόδοσης χάριτος. Η συγχώρηση είναι σημάδι δύναμης και σθένους.

Ο Ιωχαβέν παριστάνει τη Δημιουργική σκέψη, ενώ ο Αβιράμ παριστάνει την Υποδούλωση της σκέψεως στην επιθυμία, τα πάθη και όλες τις αρνητικές καταστάσεις οι οποίες ταλανίζουν τον άνθρωπο. Γι' αυτό, το εγχειρίδιο του Ιωχαβέν αποτελείται από δύο διαφορετικά υλικά. Τη χρυσή λαβή που είναι η Ορθή Σκέψη, η οποία κατευθύνει την αργυρή λεπίδα, που είναι η Θέληση και Επιθυμία, ενώ το χέρι που το κρατά συμβολίζει την απαραίτητη Ισχύ του πνεύματος για να καταφέρει, όχι απλώς να ελέγξει (δηλαδή να τον συλλάβει κατά το τυπικό), αλλά να πραγματοποιήσει με οριστικό τρόπο ένα τέτοιο πνευματικό εγχείρημα που συμβολίζεται με τον θάνατο του Αβιράμ.

Όταν, λοιπόν, ο Ιωχαβέν εισήλθε στην Αυλή του Βασιλέως, ο Σολομών τον επέκρινε, καθώς είχε υπερβεί τα όρια της εξουσίας του· σκεπτόμενος όμως πως ό,τι έπραξε το έπραξε λόγω του ζήλου του, τον συγχώρησε ως δείγμα Μεγαλοψυχίας, μιας από τις εννέα αρετές που διδασκόμαστε στον βαθμό αυτό, προκειμένου να καταστούμε ικανοί να εκπληρώνουμε τα καθήκοντα που αναλαμβάνουμε προς το Τεκτονικό Τάγμα μας, την Πατρίδα και την Ανθρωπότητα.

Από την μύηση στον 9ο βαθμό, μπορούμε να εξάγουμε κάποια συμπεράσματα:

- Από τον θάνατο του προδότη βλέπουμε πως κανένα έγκλημα δεν μένει ατιμώρητο. Αργά ή γρήγορα λαμβάνει τα οφειλόμενα.

- Από τον κίνδυνο στον οποίο βρέθηκε ο ορμητικός Ιωχαβέν, μαθαίνουμε πόσο ανασφαλές είναι να υπερβούμε τις εντολές που έχουμε, και ότι είναι αναγκαίο καθήκον να συμμορφωνόμαστε με τις διαταγές των ανωτέρων μας.

- Από την συγχώρηση, τέλος, που δόθηκε σ' αυτόν τον ένθερμο αδ.:, μαθαίνουμε πόσο εύκολα επηρεάζεται η καρδιά ενός καλού βασιλιά για να γίνει ευσπλαχνική.

Διαπιστώνουμε επίσης πόσο χρήσιμο είναι να έχουμε φίλους που ενδιαφέρονται και μας παραστέκονται στις δυσκολίες μας.

Ο Χιράμ βάζει σε τάξη και αρμονία τους μαθητές (το υλικό σώμα), τους εταίρους (το ψυχικό σώμα και τα συναισθήματα) και τους διδασκάλους (το νοητικό σώμα και τις σκέψεις), σχηματίζοντας στον αέρα το μυστηριώδες γράμμα T . Το T, είναι το τελευταίο γράμμα του Εβραϊκού αλφαβήτου, και συμβολίζει το τέλος του έργου με τη σφραγίδα του Θεού.

Το 1711, στο έργο του «Δοκίμιο για την Κριτική» (An Essay on Criticism), ο Alexander Pope έγραφε : «Το να κάνεις λάθος είναι ανθρώπινο, το να συγχωρείς είναι θεϊκό» (To err is human, to forgive, divine).

Μπορεί οι δεκαετίες και οι αιώνες να περνούν, η ζωή να προχωρά και μαζί της κι εμείς, ωστόσο, όπως φαίνεται, η συγχώρηση παραμένει ακόμη η κορυφή του υψηλότερου βουνού. Για να την κατακτήσεις χρειάζεται χρόνος και μόχθος.

Κοιτάζοντάς την όμως από τη γη, δυσανασχετείς, ... αναρωτιέσαι αν θα τα καταφέρεις, και συχνά οπισθοχωρείς...

Αυτές, Αδδ.: μου και Αδδ.: μου υπήρξαν σκέψεις που με οδήγησαν στην έρευνα για να εντοπίσω στοιχεία που ωθούν τον άνθρωπο στις δύο αυτές επιλογές. Ποια είναι η ωφέλιμη για την Κοινωνία, ... θα αποδειχθεί...

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ :

Το Τυπικό μας

«Το χειρόγραφο Francken 1783», Λ. Λεφάκης

«Εγκυκλοπαίδεια της Ελευθέρας Τεκτονικής», Νέστωρ Λάσκαρις

«Internationales Freimaurer Lexikon», E. Lennhoff – O. Posner

«Ελληνική Μυθολογία. Ο Ναός των Μουσών» εκδ. ΜΙΛΗΤΟΣ

«Το Βιβλίο της χαράς», Δαλάϊ Λάμα – Ντέσμοντ Τούτου – Douglas Abrams

«Περί συγχωρήσεως» έρευνα του 2018 στο Communication Research Journal

κ.ά.